

Kohtuasi C-555/21

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

9. september 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

19. august 2021

Hageja, apellatsioonkaebuse esitaja ja vastustaja kassatsioonimenetluses:

Verein für Konsumenteninformation

Kostja, vastustaja apellatsioonimenetluses ja kassatsioonkaebuse esitaja:

UniCredit Bank Austria AG

Põhikohtuasja ese

Elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingud – Laenusumma ennetähtaegne tagasimaksmine – Krediidisaaja poolt tasumisele kuuluva intressi ja lepingu kestusest sõltuvate kulude proportsionaalne vähendamine, kuid lepingu kestusest sõltumatute kulude vähendamata jätmine

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õiguse tõlgendamine, ELTL artikkel 267

Eelotsuse küsimus

Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/17/EL elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute kohta ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2013/36/EL ja määrust (EL) nr 1093/2010, artikli 25 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, mis näeb ette, et kui krediidisaaja kasutab laenusumma osaliselt või

täielikult ennetähtaegse tagasimaksmise õigust, siis vähenevad krediidisaaaja poolt tasumisele kuuluv intress ja lepingu kestusest sõltuvad kulud proportsionaalselt, kuid lepingu kestusest sõltumatute kulude puhul ei ole seda ette nähtud?

Viidatud liidu õigusnormid

Direktiiv 2014/17/EL, artikkel 4 ja artikli 25 lõige 1

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ; artikkel 3 ja artikli 16 lõige 1

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

Hüpoteegiga tagatud krediite ja kinnisvarakrediite käsitlev seadus (Hypothekar- und Immobilienkreditgesetz, edaspidi „HIKrG“) (kuni 31. detsembrini 2020 kehtinud redaktsioon); § 20 Ennetähtaegne tagasimaksmine

(1) Krediidisaajal on igal ajal õigus tagastada laenusumma osaliselt või tervikuna ennetähtaegselt. Kui ennetähtaegselt makstakse tagasi kogu laenusumma koos intressiga, siis loetakse, et krediidileping on üles öeldud. Ennetähtaegse tagasimaksmise korral väheneb krediidisaaaja poolt tasumisele kuuluv intress vastavalt vähenenud laenujäägile ja vajaduse korral ka vastavalt lepingu lühenenud kestusele; lepingu kestusest sõltuvad kulud vähenevad proportsionaalselt.

Tarbijakrediidiseadus (Verbraucherkreditgesetz, edaspidi „VKrG“); § 16 lõige 1

Tarbijakaitse seadus (Konsumentenschutzgesetz, KSchH); §-d 28 ja 29

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Hageja on ühing, millel on õigus pöörduda tarbijate huvide kaitseks kohtusse. Kostja on krediidiasutus, kes kasutab tarbijatega hüpoteegiga tagatud laenulepingute sõlmimisel lepinguvorme, mille punktis „Ennetähtaegne tagasimaksmine“ on ette nähtud krediidisaaaja õigus laen ennetähtaegselt tagasi maksta, samuti sellisel juhul tasumisele kuuluva intressi ja lepingu kestusest sõltuvate kulude vähendamine, kuid milles on ka järgmine tingimus: „Lepingu kestusest sõltumatut käsitlustasu ei tagastata isegi mitte osaliselt.“
- 2 Ühing esitas Handelsgericht Wien'ile (Viini kaubanduskohus) krediidiasutuse vastu hagi, milles nõudis vaidlusaluse tingimuse kasutamise lõpetamist ja kohtuotsuse avaldamist. Esimese astme kohus jättis hagi rahuldamata ja rahuldaskostja taotluse avaldada kohtuotsus, millega jäeti hagi rahuldamata. Seevastu Oberlandesgericht Wien (liidumaa kõrgeim kohus Viinis) rahuldaskohtuotsuse apellatsioonkaebuse ja ühtlasi ka hagi tervikuna. Oberster Gerichtshof (Austria

kõrgeim üldkohus) menetleb apellatsioonikohtu otsuse peale esitatud kostja kassatsioonkaebust, milles palutakse jätta esimese astme kohtu otsus muutmata.

Põhikohtuasja poolte peamised väited

- 3 Hageja väidab, et vaidlusalune tingimus on vastuolus direktiivi 2014/17 artikli 25 lõikega 1, mille kohaselt on tarbijal ennetähtaegse tagasimaksmise korral õigus sellele, et vähendatakse krediidi kogukulu tarbijale, mis hõlmab laenuintressi ja kulude vähendamist lepingu järelejäänud kestuse jooksul. Olulises osas sarnaselt sõnastatud direktiivi 2008/48 artikli 16 lõike 1 kohta otsustas Euroopa Kohus 11. septembri 2019. aasta kohtuotsuses Lexitor (C-383/18, EU:C:2019:702), et vähendada tuleb nii lepingu kestusest sõltuvaid kui ka lepingu kestusest sõltumatuid kulusid. Viidatud kohtupraktikat peab samuti rakendama hüpoteegiga tagatud krediitidele ja kinnisvarakrediitidele. Direktiivi 2014/17 ülevõtmiseks kehtestatud HIKrG § 20 lõige 1 järgib direktiivi 2008/48 ülevõtmiseks kehtestatud VKrG § 16 lõiget 1, kusjuures mõlemad sätted näevad ennetähtaegse tagasimaksmise korral ette krediidisaaaja poolt tasumisele kuuluva intressi ja lepingu kestusest sõltuvate kulude proportsionaalse vähendamise, kuid ei ütle midagi lepingu kestusest sõltumatute kulude kohta. Mõlemaid sätteid saab Euroopa Kohtu viidatud otsusega kujundatud praktika järgi kooskõlas direktiividega tõlgendada nii, et vähendada tuleb ka lepingu kestusest sõltumatuid kulusid.
- 4 Kostja vaidles vastu põhjendusega, et viidatud kohtuotsus käsitles ainult direktiivi 2008/48 ning seda ei saa rakendada elamu- ja kinnisvarakrediitidele. Kuigi nii direktiivide sätted kui ka sätted, millega need on üle võetud, on pea identsed, on siiski vajalik teatav eristamine, lähtudes hüpoteegiga tagatud krediitide eripärasest ja direktiivides krediidi kogukulu erinevast määratlusest. Hüpoteegiga tagatud krediidi ja kinnisvarakrediidi korral on lepingu kestusest sõltumatuid kulusid tunduvalt rohkem. Seetõttu puudub kohtuotsusel Lexitor mõju vaidlusalusele tingimusele. Isegi kui lähtuda vastupidisest arusaamast, siis takistavad HIKrG § 20 lõike 1 selge sõnastus ja seadusandja üheti mõistetav tahe tõlgendamast seda sätet kirjeldatud viisil kooskõlas direktiiviga, sest tegemist ei ole juhusliku seaduslüngaga.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 5 Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim üldkohus) kohtuotsuse peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata (ELTL artikkel 267). Euroopa Kohtu praktika kohaselt peab asja sisuliselt läbi vaatav liikmesriigi kohus sel juhul põhimõtteliselt hindama nii eelotsusetaotluse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei jaga apellatsioonikohtu seisukohta nagu oleks direktiivi 2014/17 artikli 25 tõlgendamine sedavõrd ühetähenduslik, et see säte on *acte clair*.

- 6 Euroopa Kohus sedastas kohtuotsuse Lexitor punktis 36, et direktiivi 2008/48 artikli 16 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et tarbija õigus krediidi kogukulu vähendamisele krediidisumma ennetähtaegse tagasimaksmise korral hõlmab kõiki tarbijalt nõutud kulusid. Direktiivi eesmärk on tagada tarbija kõrgetasemeline kaitse (punkt 29). Tõsiasi, et krediidi kogukulu vähendamisel arvatakse sisse kulu, mis ei sõltu lepingu kestusest, ei sea krediidiandjat eaproporsionaalselt halvemasse olukorda, sest direktiivi 2008/48 artikli 16 lõike 2 kohaselt on tal õigus saada hüvitist võimalike kulude eest, mis on otseselt seotud krediidi ennetähtaegse tagastamisega. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul leidub nii argumente, mis toetavad direktiivi 2014/17 artikli 25 lõike 1 tõlgendamist kohtuotsuse Lexitor kriteeriumite kohaselt, kui ka argumente, mis räägivad selle vastu.
- 7 Kohtuotsust Lexitor järgivat tõlgendust toetab eelkõige see, et direktiivi 2008/48 artikli 16 lõike 1 teise lause ja direktiivi 2014/17 artikli 25 lõike 1 teise lause sõnastus on pea identne. Direktiivi 2008/48 eesmärk tagada tarbija kõrgetasemeline kaitse on asjakohane ka direktiivi 2014/17 puhul.
- 8 Samal ajal leidub olulisi argumente, mis räägivad sellise tõlgendamise vastu. Juba 2008. aastal vastu võetud direktiivi 2008/48 artikli 2 lõike 2 punktide a ja b kohaselt ei kohaldata seda direktiivi selliste krediidilepingute suhtes, mis on tagatud kas hüpoteegiga või muu võrreldava tagatisega, mida liikmesriigis tavaliselt kinnisvarale seatakse, või mis on tagatud kinnisvaraga seotud õigusega, ega ka selliste krediidilepingute suhtes, mille eesmärk on maa või olemasoleva või projekteeritava ehitise omandiõiguse omandamine või säilitamine. Direktiivi 2008/48 artikli 16 lõike 1 kohaldamine kirjeldatud kinnisvarakrediitide ennetähtaegse tagasimaksmise suhtes oli seega algusest peale välistatud. Alles 2014. aastal vastu võetud direktiiviga 2014/17 reguleeriti liikmesriikide õigus- ja haldusnormide teatavaid aspekte selliste lepingute puhul, mis hõlmavad tarbijatele hüpoteegiga tagatud krediidi andmist või on muul viisil seotud elamukinnisvaraga (direktiivi 2014/17 artikkel 1). Hüpoteegiga tagatud krediidi ja kinnisvarakrediidi üks eripära on, et seda liiki laenulepingu puhul tekib terve hulk kulusid, mis ei sõltu lepingu kestusest ja mille suurust ei saa krediidiasutus üldjuhul mõjutada, kuid direktiivis 2008/48 käsitletud „tavalise“ tarbijakrediidi puhul niisuguseid kulusid ei ole. Direktiivi 2014/17 artikli 4 punktis 13 sisalduva määratluse järgi sisaldab „krediidi kogukulu tarbijale“ just nimelt ka ühekordseid kulusid nagu hindamistasu, hüpoteegi kinnistusraamatusse kandmise või allkirja tõestamise tasu, mis on kirjeldatud lepinguliigi puhul tavalised, aga mida majanduslikus mõttes ei maksta lõppkokkuvõttes krediidiandjale, mistõttu ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohus välistada direktiivi 2014/17 artikli 25 lõike 1 tõlgendust, mille kohaselt ei näe kõnealune säte ette lepingu kestusest sõltumatute kulude vähendamist kinnisvarakrediidi puhul. Kirjeldatud tõlgendus ei kahjusta tarbijakaitse huve, sest just selliste lepingu kestusest sõltumatute kulude tagastamise kohustus võib omakorda anda krediidiandjale õiguse nõuda direktiivi 2014/17 artikli 25 lõikes 3 nimetatud hüvitist võimalike kulude eest, mis on otseselt seotud krediidi ennetähtaegse tagasimaksmisega.

- 9 Euroopa Kohtule esitatud küsimuse vastusest sõltub eelotsusetaotluse esitanud kohtu otsus. Kui küsimusele vastatakse eitavalt, siis oli kostja kasutatud tingimus kooskõlas kuni 31. detsembrini 2020 kehtinud õigusega, mistõttu ei saa selle kasutamisel rajaneda kostjat rikkumise lõpetamiseks kohustav nõue. Kui aga küsimusele vastatakse jaatavalt, siis peab Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) lahendama küsimuse, kas ja kuidas saab HIKrG varasema redaktsiooni § 20 lõiget 1 tõlgendada kooskõlas direktiiviga.

TÖÖDOKUMENT